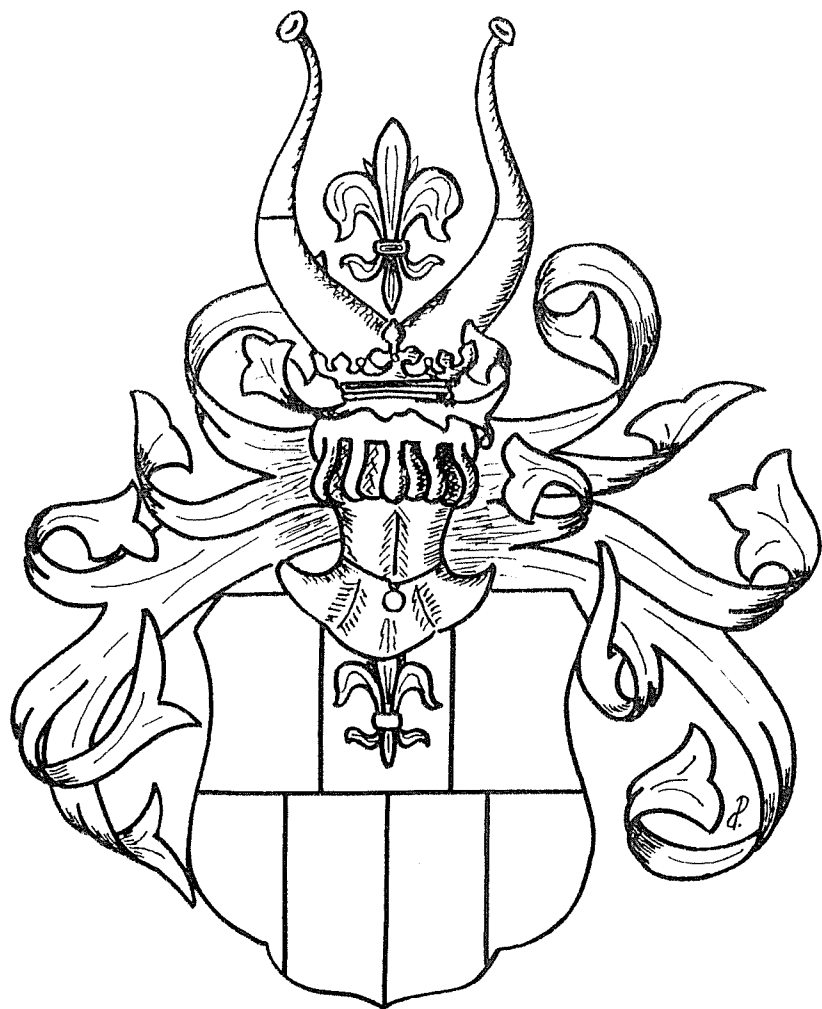

KAREL ŠKRÉTA

Jednou z klíčových postav české barokní malby je Karel Škréta, jehož vyhraněné dílo ovlivnilo vývoj českého malířství hluboko do nové doby a ještě dnes přitahuje pozornost podivuhodnou silou. Právě nyní, kdy si připomínáme 360. výročí jeho narození, povšimněme si stručně i životních osudů a erbu velkého mistra.

Rodina Škrétů přišla do Prahy z jižních Čech. Malířův děd Jan usadil se roku 1559 na Starém Městě Pražském, kde jako mlynář a podnikavý obchodník nashromáždil nemalé jmění. Zastával řadu městských funkcí a již po 11 letech svého pražského pobytu získal erb a predikát Šotnovský ze Závěřic /24. února 1570 - Saalbuch, 287 fol. 253 b. SUAR Praha/. Jeho synové byli již většinou královskými úředníky.

Karel Škréta se narodil roku 1610 v domě "U černého jelena" v Týnské ulici jako syn Konráda Škréty a Kateřiny z Morchendorfu. O jeho uměleckých začátcích nemáme takřka žádných zpráv. Spolu s velkou částí rodiny odešel roku 1628 ze země a po krátkém působení v saském Freibergu vydává se nadaný mladík na cestu do Itálie, kde bohatě prohlubuje doma získané umělecké základy. Prochází Benátkami, Bolognou, Florencií a Římem, ale nakonec se i přes lákavé nabídky vra-

cí a roku 1638 se s ním opět setkáváme v Praze.

V mladých letech prý býval velmi prudké povahy a mívával časté neshody s umělci domácími i cizími. Vypráví se, že kdysi usmrtil jakéhosi protivníka v souboji a před trestem utekl do kláštera augustiniánů na Zderaze. Kláštery v té době měly ještě právo asyly, a malíř, který se zde skrýval po celý rok, platil za svůj pobyt obrazy. Jisto je, že Škréta měl ke zderazskému klášteru blízký vztah a maloval pro

něj celou řadu děl, z nichž nejznámější je velký svatováclavský cyklus. Jeho dílo, přestože námětově zcela odpovídá duchu tehdejší doby, vyniká pádým realismem a především schopností zpodobovat lidi a situace zevnitř, v dvojím osvětlení jejich činu a myšlenky.

V polovině roku 1674 již tehdy proslulý malíř umírá a je pohřben v kostele sv. Havla na Starém Městě. Tam také lze do dnes vidět na náhrobním kameni jeho rodový znak, bohužel s nesprávnými tinkturami. Uvádím tedy erb podle královského majestátu /12. března 1580 - potvrzení a polepšení znaku: točnice nahrazena korunou - Saalbuch 12a fol. 4 SUAr Praha/:

V horní stříbrné polovině děleného štítu červený kůl a v něm stříbrná lilie. Spodní polovina je zlatě, černě, stříbrně a červeně polcena. Nad štítem turnajský korunovaný helm s pokryvadly vpravo černě zlatými vlevo červeně stříbrnými, který nese dva bývolí rohy /levý zlato černý, pravý stříbrno červený/ a mezi nimi stříbrnou lilii.

PRP

VÍDEŇSKÝ HERALDICKÝ KONGRES

Mezinárodní kongres genealogických a heraldických věd ve Vídni ve dnech 13. až 20. září 1970 se stal jubilejním hned dvakrát. Byl totiž nejen desátým sjezdem heraldiků a rodopisců na mezinárodní úrovni, ale v jeho průběhu bylo slaveno i sté výročí založení rakouské heraldicko-genealogické společnosti "Adler". A že "Adler" až do roku 1918 znamenal pro české heraldiky první krok k mezinárodnímu styku, že v mnohém směru ještě dnes pro mnohého z nás byl prvním oknem do širšího heraldického světa, není třeba zdůrazňovat.

Kongres, jemuž dala k dispozici své prostory vídeňská Rudolfova universita, byl nejen výborně organizován /vše na základě děrných štítků/, ale "Adler" jako hostitel vy-

tvořil i dokonalou společenskou atmosféru, k čemuž ovšem přispělo i celkové prostředí Vídně. Účast předčila všechno očekávání, neboť ve Vídni se sjelo celkem 320 účastníků a asi 120 - 150 provázejících osob ze 33 států. Ze světadílů nebyla zastoupena jen Austrálie.

Už neoficiální zahájení noční prohlídkou Schönbrunnu a následující posezení v zámeckém parku zanechalo nezapomenutelné dojmy. Při slavnostním zasedání v universitní hale dne 14. září otevřel kongres jeho prezident, vrchní archivní rada prof. Dr. Hanns Jäger-Sunstenau, předseda "Adlera" za asistence generálního sekretáře doc. Dra Galla. Pak následovala téměř stovka přednášek v devíti skupinách /3 genealogické, 2 heraldické, sfragistická, vexilologická, faleristická a ikonografická/. Snad jedinou nevýhodou kongresu bylo, že přednášky probíhaly paralelně, takže často bylo tvrdým oříškem, pro kterou se rozhodnout. Vědecká úroveň byla vesměs velmi vysoká, obrazová dokumentace /diapositivy/ bohatá. Čtyři účastníci kongresu české národnosti přednášeli třikrát, vždy za značné účasti a zájmu: Karel Schwarzenberg "Die böhmische Herrscherbilder", Roman Procházka "Genealogisch-heraldische Institutionen in der Tschechoslowakei" /od roku 1918 po dnešek/ a Adolf F. J. Karlovský "Astronomical Motifs as Armorial Charges". Z ostatních přednášejících uvedme aspon několik nejznámějších jmen, vesměs členů Academie Internationale d'Heraldique: prof. Dr. Jäger-Sunstenau /Rakousko/, Dr. Neubecker /NSR/, Jéquier /Švýcarsko/, de Vajay /Argentina/, Pinoteau /Francie/, plk. Gayre /Skotsko/, Dr. Heymowski /Švédsko/, Dr. Pama /Jihoafrická Unie/. Mimořádně zajímavá byla přednáška Mrs. Morris o heraldice v USA. Po dlouhé době byla potěšitelná účast kolegů z Maďarska a Rumunska. Kongresu se zúčastnila též řada známých heraldických výtvarníků, kroně několika již jmenovaných také p. Niedbala /NSR/, arcibiskup Heym /Vatikán/, H. Birk /Kanada/ a vynikající belgicko-francouzská umělkyně Mme Durieux Le Roy.

Ze společenských událostí kongresu se musíme zmínit o recepci u vídeňského primátora a návštěvě Státní opery /Prodaná nevěsta/, o heurigeabend v Grienzingu, o výletech do kláštera Melk a do Burgenlandu a zejména o reprezentačním plese ve Schwarzenberském paláci. Pro dámy doprovázející své manžely byl uskutečněn ještě zvláštní program s okružní jízdou po vídeňských památkách, five o'clock a módní prohlídkou v zámku Laxemburku, s výletem do Vídeňského lesa, s návštěvou španělské jezdecké školy a dalších.

Po závěrečné přednášce prof. Dra Wandruszky von Wanstetten /Rakousko/ byl kongres slavnostně ukončen opět v universitní aule a agenda odevzdána trvalé administrativní kanceláři, jejímž prezidentem je Dr. von Fels /Švýcarsko/. Příští kongres je stanoven na červen 1972 do belgického Liège, jeho prezidentem bude Alexandre de Merode a generálním tajemníkem Chevalier de Ghellinck Vaernewyck. Texty přednášek z vídeňského kongresu vydá společnost "Adler" ve dvousvazkovém sborníku během roku 1971.

V neděli 20. září bylo v mramorovém "kopulovém" sále au-

gustiniánského kláštera v Klosterneuburgu u Vídně oficiálně oslaveno sté výročí založení "Adlera". Na něm odevzdal proktor společnosti panující kníže za Liechtensteinu medaili nebo diplomy čestného či dopisujícího členství. Na řeč prezidenta společnosti, který zhotovil práci za uplynulé století a poukázal na kulturní a vědecký přínos "Adlera", navázaly pozdravné projevy reprezentantů sesterských společností z celého světa a odevzdání darů - z velké většiny příspěvků do odborné více než 20 000 svazkové knihovny "Adlera". Za české heraldiky blahopřál Adolf F. J. Karlovský a odevzdal do rukou prezidenta prof. Dra Jäger-Sunstenau malovanou zdravotnici. Společný oběd účastníků zasedání v klášterním sklepě a prohlídka konventu byly pak už jen neoficiálním, tím však srdečnějším zakončením nezapomenutelného týdne.

Z n a k y : Znak společnosti "Adler": ve zlatém štítě černý zlatě korunovaný orel s červenou zbrojí. Na turnýřské přílbě zlatě korunované paví kyta. Přikryvadla černá zlatá. Znak prezidenta kongresu a společnosti "Adler" prof. Dra Jäger-Sunstenau: v modrém štítě stříbrný rytíř s chocholem ze tří červených pštrosích pér, napínající zlatý luk s přiloženým šípem. V klenotu stříbrná hlava jelena-desateráka přecházející přímo do stříbrných modře podšitých prikryvadel /Heinrich Sunstenau von Schützenthal, stav svobodných pánů 4.1.1843, spojení jména se jménem Jäger - bez titulu a predikátu a se znakem v klenotu pozmeněným - povoleno pro nynějšího prezidenta "Adlera" v roce 1916, neboť jeho babička byla posledním potomkem baronů Sunstenau/.

AFJK

ERBY ČESKÝCH HERALDIKŮ

Jak již bylo připomenuto, oslavila rakouská heraldická společnost Adler v roce 1970 sté výročí svého trvání. S její existencí se nerozlučně pojí i počátky moderní české heraldiky, neboť na stránkách stejnojmenného časopisu publikovali své práce i čeští badatelé.

Dnes nám jde především o to v souvislosti s výročím, kterým oprávněně vyvolává potřebu určité retrospektivy, alespoň letmo připomenout znaky a osobnosti těch, jichž díla patří v české heraldice k základním a přestože od jejich vydání uplynuly již desítky a desítky let, nejenže nebyla dosud překonána, ale udržují si přes pochopitelné chyby a omyly stále svou platnost. Jména tvůrců se časem stala pojmem, jenž téměř zcela zatlačil tituly prací; je mezi námi patrně jen málo těch, kteří by dovedli citovat z paměti jejich přesné znění.

Původcem první novodobé práce věnované české heraldice je Rudolf Jan hrabě M e r a v i g l i a - C r i v e l l i /narozen 1833, zemřel 1890/. Jím sebraný materiál byl přehlednut a doplněn Králem z Dobré Vody a vyšel pod názvem Der böhmische Adel v Norimberku u firmy Bauer und Raspe jako 9. oddíl IV. dílu nového Siebmachera /J. Siebmacher s grossen und allgemeines Wappenbuch/.

Z n a k : Polcený štít, v jeho pravé zlaté polovině tři modré krokve /Meraviglia/. Levá polovina dělena: v horním zlatém poli černá orlice, dolní je červeno bíle čtvrceno se zlatým sítem uprostřed /Crivelli/. Nad štítem tři korunované turnajské helmy, střední s pokryvadly vpravo modro zlatými a vlevo červeno stříbrnými nese korunovanou černou orlici, pravý s pokryvadly modro zlatými stříbrného psa s červeným obojkem a levý s pokryvadly červeno stříbrnými stříbrného rostoucího koně s černými kopyty a uzdou.

Vojtěch K r á l rytíř z D o b r é V o d y /narozen v Mladkově u Žamberka 20. dubna 1844, zemřel ve Vavřinci u Mělníka 6. července 1913/. Potomek staré rodiny, původně na Dobré Vodě u Hořic. Po studiích na reálce v Praze a po krátkém působení v Benešově se stal účetním na ředitelství stavby železnice Linec - České Budějovice. Od roku 1878 působil ve státní službě jako úředník zemského výboru pro vodní stavby. Během života shromáždil sbírku asi 60 000 znaků a 7 000 pečeti. Uveřejňovat začal své práce v roce 1894 v časopise společnosti přátel starožitností českých, a tak vznikla příloha II. až VI. ročníku - Znaky rodů českých. V sezeních jmenované společnosti přednesl i řadu heraldických rozprav. Z bohaté královské tvorby kreslířské, v níž především leží těžiště jeho díla, byla publikována pouze část, a to ponejvíce v Ottově slovníku naučném, v Sedláčkových Hradech a Zíbrtových Dějinách kroje v zemích českých. Ostatní zůstalo v soukromí či bylo určeno pouze pro objednavatele. Výsledkem jeho dlouholeté heraldické práce je i první český psaná "Heraldika. Souhrn pravidel a předpisův znakových", vydaná v Praze roku 1900. Druhou, již méně známou knihou Královou je genealogicko heraldické repertorium "Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien", vydané tamtéž o čtyři léta později.

Z n a k : V modrém štítě stříbrný kohout s červenou zbrojí. Nad štítem helm s točenicí a pokryvadly modro stříbrnými a na něm týž kohout.

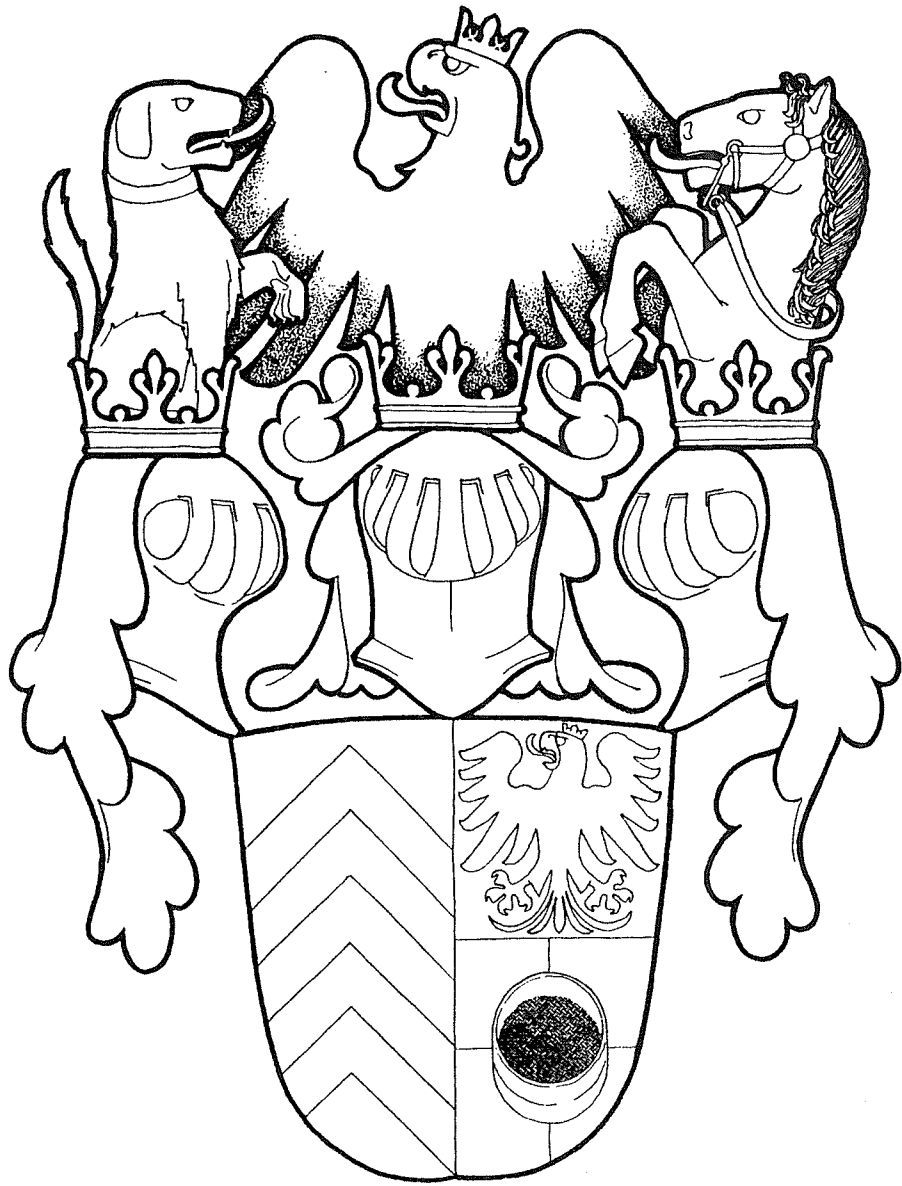
August von D o e r r /narozen ve Frankfurtu n.M. dne 29. června 1846, zemřel ve Smilkově 21. srpna 1921/. Pocházel z frankfurtské patricijské rodiny, ale již jeho otec zakoupil si majetky v Čechách. On sám přichází do Čech po ukončení pařížských studií a dědí tu statek Smilkov. Zájem o dějiny panství ho dovedl ke šlechtické genealogii. Vedle menších prací uveřejňovaných hlavně v Adleru má pro českou heraldiku zásadní význam jeho dílo "Der Adel der böhmischen Kronländer"/Praha 1900/. Jde v podstatě o výpis šlechtických erbovních listů z tzv. Saalbuchů - kopií královských majestátů, uložených dnes ve Státním ústředním archivu v Praze. Tato publikace i přes často vytýkané omyly vzniklé především nedostatečnou znalostí češtiny je dosud jediným rejstříkem ke zmíněnému materiálu, který je pro novější českou heraldiku pramenem naprosto nepostradatelným.

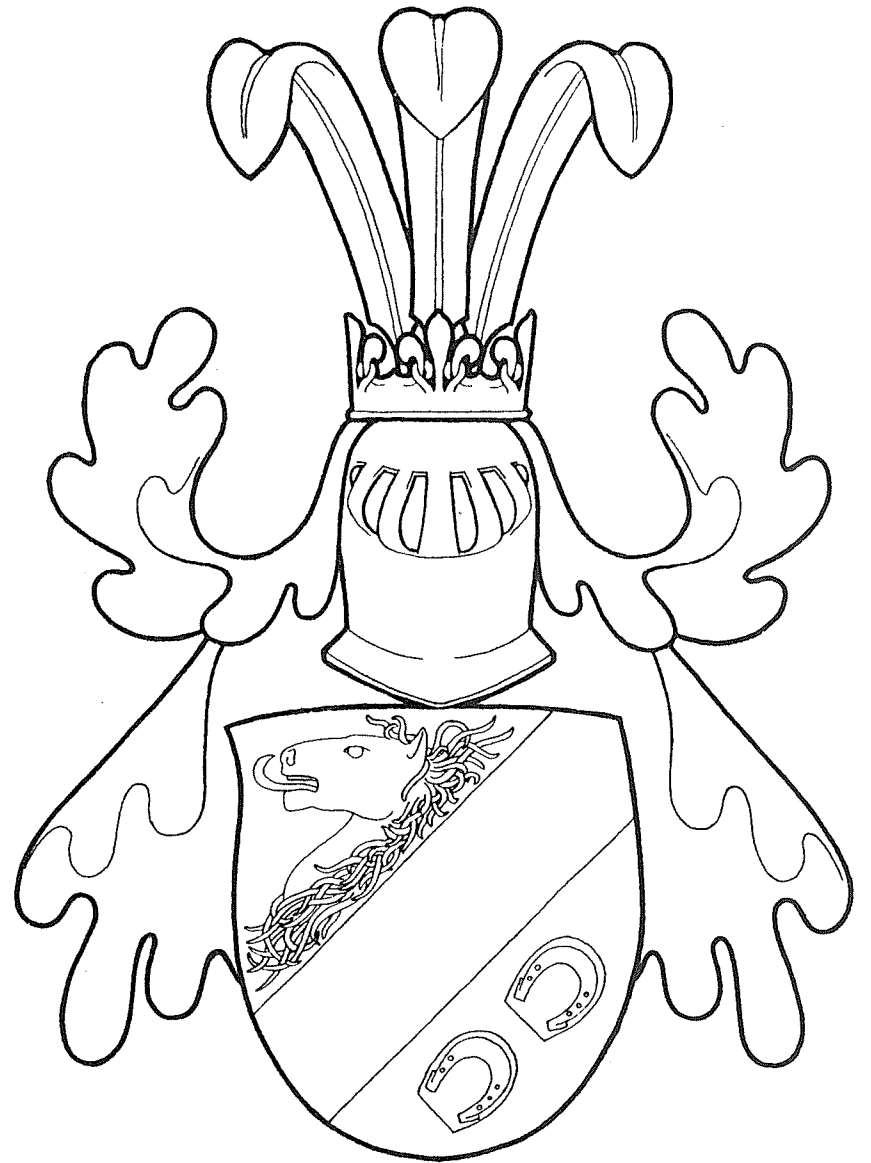
Z n a k : Ve štítě sedm jetelových křížů /3, 3, 1/. Korunovaný turnajský helm nese rostoucího vpravo obráceného lva, držícího jetelový kříž./26.I.1897/

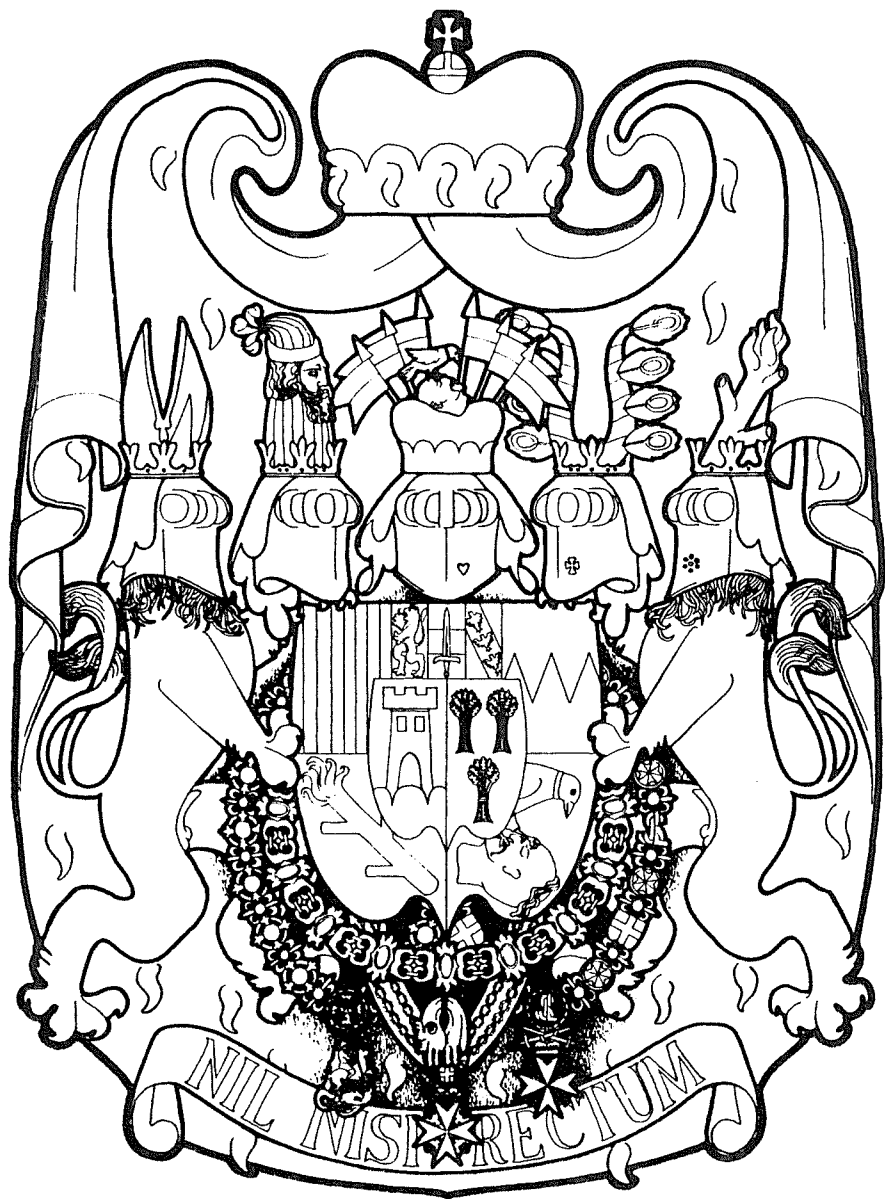
Heinrich K a d i c h von P f e r d /narozen v Brně dne 5. června 1865, zemřel ve Vídni 25. února 1918/. Po skončení studií a dosažení doktorátu práv na vídeňské universitě a několika prvních letech praxe na různých místech, vstoupil do státní služby jako ministeriální koncipista ministerstva zemědělství. Zde působil až do konce života dosáhnoucí hodnosti sekčního šéfa. V roce 1908 zastupoval vládu na mezinárodním rybářském kongresu ve Washingtonu a při té příležitosti podnikl cestu Spojenými státy a Mexikem. Vedle prací se zemědělskou tematikou publikoval řadu heraldických studií, především v Adleru. Největším jeho heraldickým dílem je "Der mährische Adel" /vydáno jako 10. oddíl IV. dílu J. Siebmacher s Grossen und allgemeines Wappenbuch. Nürnberg, Bauer et Raspe 1899/. Rovněž spolupracoval s Konradem Blažkem na oddílu Slezsko.

Z n a k : Šikmým stříbrným břevnem rozdělený modrý štít. V horní polovici stříbrná, vpravo obrácená konská hlava, ve spodní dvě okovaná konská kopyta přirozené barvy. Nad štítem korunovaný turnajský helm s pokryvadly modro stříbrnými nese tři pětrosí péra, modré, stříbrné, modré. /4.III.1871/

Karel S c h w a r z e n b e r g narodil se 5. července 1911 v Čimelicích u Orlíka, v příštím roce tedy dovrší svou šedesátku. Pochází z druhé linie rodu a byl majitelem orlického zámku a panství před jejich postátněním. Dnes žije v Rakousku. Je jedním z nejlepších českých heraldiků jak po stránce odborné, tak i v ohledu tvůrčím. Stěžejním dílem české heraldické literatury je jeho "Heraldika", vydaná roku 1941 v nakladatelství Vyšehrad. Z téže doby je i jeho studie o heraldické kresbě, kterou napsal jako úvodní stať ke knize kreseb Břetislava Štorma. Jako osobitý kreslíř znaků uložil své dílo do unikátních armoriálů, jimiž dokumentuje velkou část současného stavu znakových nositelů z celého světa.

Z n a k : Štít čtvcený s polceným srdečním štítkem, v němž vpravo v červeném poli na černém trojvrší stříbrná věž, vlevo v modrém tři /2, 1/ zlaté snopy. Mezi první a druhé pole vsunuto císařské polepšení, dvakrát polcené, uprostřed na červeném poli stříbrné břevno, přeložené vztyčeným mečem, vpravo ve zlatém poli červený modře korunovaný lev, vlevo ve zlatě pokosem červené břevno a v něm tři stříbrné orlice. První pole hlavního štítu je sedmkrát stříbrné a modře polceno, ve druhém stříbrném tři červené špice, ve třetím stříbrném pokosem černá hořící ostrev, ve čtvrtém zlatém černý havran s obojkem, klovoucí turčí hlavu. Pět přílbic; dvě krajní zdobí hlavy štítonošů, dvou zlatých lvů. Střední přílbice s černo zlatými pokrývkami je zdobená knížecím kloboukem a nese obraz ze čtvrtého pole štítu s šesti černo zlatými zkříženými praporky. Klenotem druhé vpravo je mužik s kabátcem sedmkrát stříbrně modře půleným a s čepicí bílou s modrým okrajem a třemi pavími péry na vrcholu. Klenotem třetí vlevo jsou sloní rohy, sedmkrát modře stříbrně dělené a postrkané pavími péry. Klenotem čtvrté vpravo je stříbrná mitra se třemi červenými špicemi a klenot páté vlevo tvoří černá hořící ostrev. Kolem štítu se vinou kolany řádů Zlatého Rouna, Konstantinova, sv. Jiří a sv. Lazara Jeruzalémského, na černé stuze je zavěšen velkokříž Maltézských rytířů. Pod štítem devisa: NIL NISI RECTUM. Knížecí koruna a plášť.

PRP - zmz

IN MEMORIAM KARLA VON SPRETI

V úterý dne 31. března 1970 večer byl v guatemalském hlavním městě unesen šesti mladými ozbrojenci západoněmecký velvyslanec Karl hrabě von Spreti. Organizace guatemalských povstaleckých ozbrojených sil /FAR/ žádala výměnou za velvyslance propuštění 25 politických vězňů a vyplacení výkupného ve výši 700 000 dolarů. I když unesený velvyslanec zaslal dopis, v němž rodinu i veřejnost ujišťoval, že je s ním slušně nakládáno, vyvolala tato zpráva velké znepokojení, neboť velvyslanec trpěl vážnou srdeční chorobou, a nebylo jisto, zda únosci mu zajistí potřebné léky. Zpočátku se zdálo, že guatemalská vláda je ochotna požadavkům únosců vyhovět. Místo toho však nakonec vyhlásila stanné právo na celém území státu na dobu 30 dnů. President Méndez byl únosci varován před pokračováním pátrání po místě úkrytu velvyslance, jinak že jeho život se ocne v nebezpečí, avšak honička v rámci stanného práva byla zesílena. A tak v neděli dne 5. dubna 1970 po anonymním telefonickém upozornění byla v lepenkovém domku 17 km od hlavního města nalezena velvyslancova mrtvola. Vrazi ho zastřelili z třiceticentimetrové vzdálenosti do pravého spánku.

Diplomatická dohra případu, odvolání celého personálu velvyslanectví NSR v Guatemale, "zmrazení" styků mezi oběma zeměmi i vypovězení guatemalského velvyslance z NSR, však již život dvaadesátiletému diplomatu nevrátila. Vláda NSR označila Guatemalu odpovědnou za jeho smrt.

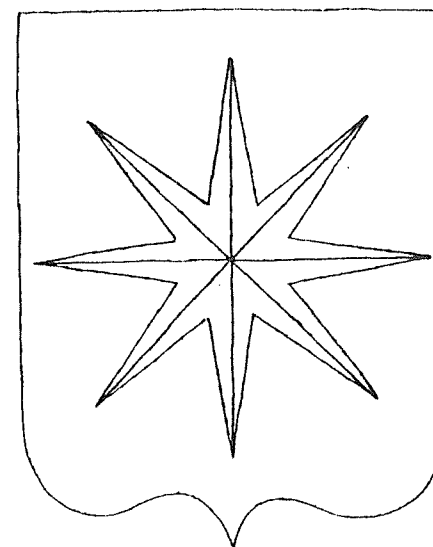
Karl Boromäus Maria Heinrich von Spreiti se narodil na zámku Kapfingu dne 21. května 1907. Pocházel ze staré, původně italské rodiny, která je v Ravenně doložena jako patricijská již v 11. století, k zapsání hraběcího rodu rakouskou administrací /pro Františka Jana Hieronyma Conte Spreiti, prarotce dnešní bavorské linie/ došlo roku 1711. Kapfing, který je od roku 1870 v držení Spreitiů, byl místem Karlova dětství. Vystudoval architekturu a byl činný v cizině /v Indii např. spolupracoval s UFA-filmem/. Roku 1941 se oženil s Helenou Sabinou Riedl von Riedenstein. Svou diplomatickou dráhu začal jako vyslanec u lucemburského dvora, pak byl na Kubě, v Dominikánské republice a v Jordánsku, odkud musel odejít pro přerušování jordánsko-západoněmeckých diplomatických styků jako důsledek navázání styků izraelsko-západoněmeckých. Tím byla uspišena jeho cesta do Guatemaly, kde prožil pouhé dva měsíce.

Akt teroru zasáhl nejvíce rodinu zavražděného. Manželka se dozvěděla o jeho únosu na parniku "Christofa Colombo" na cestě do Evropy. Když připlula do Lisabonu, došla jí zpráva, že její jedenáctiletý syn Alessandro obdržel od uneseného otce dopis, v němž se Spreiti snažil rodinu uklidnit. Letěla ihned zpět, ale jen vstříc zprávě o jeho zavraždění. Kdo je vinen smrtí člověka, který nenesl zcela žádnou spoluodpovědnost na politickém chaosu Guatemaly? Západoněmecká vláda

se měla pohotově vyjádřit, zda zaplatí požadované výkupné a měla vyvíjet tlak na guatemalskou vládu, aby se s únosci dohodla. Ta však asi s tak brutálním činem nepočítala a dala vlastním politickým zájmům přednost před ohroženým lidským životem. A tak muž, jehož osobní tragedie se dotkla celého světa, dnes odpočívá v rodinné hrobce na hřbitově malého kostelíka ve Wilsheimu nedaleko svého rodného zámku Kapfingu.

Z n a k : Na zlatém štítě se spatřuje stříbrné trojvrší, z něhož vyrůstá zelený rozvětvený smrk /jedle/. Štít kryje korunovaná přilbice se šesti pštosími péry, střídavě červenými a modrými. Po obou stranách štítu spatřují se místo pokrývek zelené palmové ratolesti.

Milan Buben

Benešov

V roce 1970 oslavilo město Benešov 900 let svého trvání. Připomíná se, že roku 1070 tu byl založen kostel sv. Mikuláše. Město samo vzniklo z podhradí rodu Benešoviců, jichž nejstarší člen se připomíná kolem roku 1080. Byl to rod, který patřil k základním složkám přemyslovského českého státu, do něhož vstoupil již jako pevně ucelený a materiálně zajištěný, a proto mohl záhy zaujmout u dvora přednostní postavení. Znak rodu se honosil zavínutou střelou, která však do městského znaku nepřešla. Od roku 1311 do 1590 držel město rod pánů ze Sternberka, jehož znak se stal benešovským městským symbolem. Má v modrém poli zlatou osmihroutou hvězdu.

S T A T I :

Milan Buben, Hrabata a vévodové z Bedfordu	seš.5,	str.3
Milan Buben, In memoriam Karla von Spreti	" 8,	" 13
Adolf F.J.Karlovský, Vídeňský heraldický kongres	" 8,	" 3
Pavel R.Pokorný, Karel Škréta	" 8,	" 1
PRP - zmz, Erby českých heraldiků	" 8,	" 5
ACWR, Heraldika třicetileté války	" 6-7,	" 1
Zdeněk M.Zenger, K sedmdesátce Bohumíra Lífky	" 5,	" 1
zmz, Kongres heraldiků ve Vídni	" 5,	" 3
zmz, Benešov	" 8,	" 15
zmz, 550 let od založení Tábora	" 8,	" 16

K R E S B Y :

Julie Bubnová	seš.5,	str.11
	" 8,	" 14
Zdirad Čech	" 8,	" 8-12
Adolf F.J.Karlovský	" 8,	" 3, 5
Petr Pokorný	" 8,	" 2
Václav Štěch	" 6-7,	" 9-31
Zdeněk M.Zenger	" 5,	" 1,16
	" 6-7,	" 1
	" 8,	" 1,15,16

REDAKČNÍ RADA:

Milan Buben, Pavel R.Pokorný, Ing Václav Štěch, Dr Zdeněk M.Zenger

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Zdeněk M.Zenger

VYDAVATEL:

Heraldická sekce Klubu vojenské historie při Vojenském historickém ústavu v Praze

ROČNÍK:

1970